

waardoor ze er meer gemotiveerd voor zijn. Er is een sterk verband tussen vaardigheid in technisch lezen en spellen bij Nederlands en Engels, waarmee de Linguistic Coding Differences Hypothesis wordt bevestigd die de crosslinguïstische universaliteit van leesen spellingvaardigheid voorspelt. Maar daarnaast zijn de factoren (Engelse) woordkennis en ervaring met Engels van invloed op de prestaties.

In de zesde deelstudie gaat Schijf de ontwikkeling na van drie subgroepen zwakke leerlingen gedurende het brugjaar. De 'taalzwakke' subgroep bestaat uit zwakke technisch lezers met een beperkte woordkennis; zij hebben ook problemen met spellen. Hun aanvankelijke achterstand bij woordkennis en tekstbegrip blijkt gedeeltelijk te worden ingelopen, al halen ze niet het beginniveau van de controlegroep van niet-zwakke leerlingen.

De 'dyslectische' subgroep bestaat uit zwakke technisch lezers met een normale woordkennis. Leerlingen uit deze groep hebben een specifiek probleem met technisch lezen en problemen met spellen. Deze blijken blijvend te zijn, zowel in het Nederlands als in het Engels. De groep is beter bij woordkennis en tekstbegrip in het Nederlands, maar heeft een achterstand op de controlegroep van meer dan een jaar bij Engelse woordkennis.

De 'hyperlectische' subgroep combineert normaal technisch kunnen lezen met een beperkte woordkennis. Ze heeft geen problemen met spellen. In de brugklas laten deze leerlingen blijvend goede prestaties zien bij lezen en spellen Nederlands, en lopen ze de achterstand die ze hebben bij woordkennis Nederlands en tekstbegrip niet in. Door hun beperkte woordkennis ontwikkelen hun vaardigheden in het Engels zich minder goed dan in het Nederlands.

Het onderzoek van Schijf biedt meer aan interessante gegevens dan aan nieuwe inzichten. Maar doordat die gegevens steeds gekoppeld worden aan resultaten en inzichten uit

ander onderzoek, heeft het proefschrift toch een goed theoretisch gehalte. Voor de schoolpraktijk is vooral Schijfs protocol voor onderzoek naar en signalering van taalproblemen in de brugklas (pagina 209 en verder) van belang. (HB)

Wilt u recent gepubliceerd promotieonderzoek ook onder de aandacht brengen van de lezers van het *Levende Talen Tijdschrift*? U kunt dan het proefschrift sturen naar *Redactie Levende Talen Tijdschrift*, p/a Ruisdaelstraat 19, 6521 LB Nijmegen.

GESIGNALEERD

Kwakernaak, E. (2009). *Didactiek van het vreemdetalenonderwijs*. Bussum: Coutinho. ISBN 978 90 469 0137 3, € 32,50, 372 blz.

Als aankomend docent Frans heb ik tijdens mijn studie het naslagwerk *Basisdidactiek voor het onderwijs in de moderne vreemde talen* (Van der Voort & Mol, 1989) aangeschaft. Destijds noemden mijn lerarenopleiders het een praktisch boek, zonder al te veel theoretische uitweidingen. Dit was trouwens ook wat de auteurs nastreefden. Het boek bevat opvallend veel voorbeelden, voor het Frans, Duits en Engels. Tijdens en na mijn opleiding inspireerden deze voorbeelden van oefeningen mij bij het maken van eigen lesmateriaal.

Kort geleden is dan het naslagwerk *Didactiek van het vreemdetalenonderwijs* versche-

nen, bedoeld voor (toekomstige) docenten en materiaalontwikkelaars moderne vreemde talen. Het is geschreven door Erik Kwakernaak, als lerarenopleider/vakdidacticus Duits jarenlang verbonden geweest aan de Hogeschool Rotterdam en de Rijksuniversiteit Groningen.

Anders dan *Basisdidactiek* wil dit nieuwe naslagwerk de lezers zowel theoretisch als praktisch bedienen. Voor leraren en materiaalontwikkelaars die zich vooral theoretisch willen verdiepen, zijn de eerste zeven hoofdstukken in dit handboek relevant (eerste deel: achtergronden). Hier vindt men onder meer het taalproductiemodel van Levelt, informatie over toetsing, de geschiedenis van het vreemdetalenonderwijs in vogelvlucht. De overige hoofdstukken van het boek zijn relevant voor leraren en materiaalontwikkelaars die in vakdidactische zin meer te weten willen komen over de vaardigheden luisteren, spreken, lezen en schrijven (in het tweede deel), in het derde deel de deelvaardigheden (uitspraak/spelling, woordenschat, grammatica, tekststructuur/tekstopbouw, strategieën (leerstrategieën/studievaardigheden en taalgebruiksstrategieën/communicatiestrategieën). In het vierde en laatste deel volgt dan een bespreking van de didactiek van kennis van land en volk en de literatuurdidactiek. De voorbeelden door het boek heen zijn, net zoals dat het geval was in *Basisdidactiek*, gehaald uit leergangen voor Frans, Duits en Engels.

Waar mogelijk maakt de auteur melding van nieuwe inzichten en ontwikkelingen in de vreemdetalendidactiek, bijvoorbeeld het Europees Referentiekader voor Talen van de Raad van Europa, de zes niveaus van literaire competentie van Theo Witte. Ook het gebruik

van ICT komt aan bod, maar daarop ligt niet het accent.

In de inleiding komt de lezer te weten dat het boek niet onpartijdig is en niet neutraal of alleen positief staat tegenover het vreemdetalenonderwijs. De soms prikkelend inhoud maakt, wat mij betreft, het lezen van dit boek extra de moeite waard. Een voorbeeld hiervan is de passage over de invloed van de school als leeromgeving en van (taal)onderwijsstradities, waarin de auteur stelt dat de leraren vaak gelijk hebben in het afwijzen van veel adviezen van vto-deskundigen ter verbetering van de schoolse vto (zie paragraaf 2.10) of de bewering dat er in het Nederlandse vto een hardnekkig hardop- of voorleestradietie bestaat (zie paragraaf 8.1.2).

De hierboven geschetste organisatie van het boek, en daardoor de mogelijkheid om de tekst gedeeltelijk te lezen, vind ik geslaagd. Wie niet zoveel tijd heeft, kan gedeeltes van het boek selectief doornemen zonder dat dit ten koste gaat van de begrijpelijkheid van de inhoud. Doordat achter in het boek een groot aantal trefwoorden is opgenomen, kan de lezer gericht informatie terugvinden. De lijst met literatuurverwijzingen is wel aan de korte kant, maar dit nadeel valt deels weg door de website bij het boek <www.coutinho.nl/kwakernaak>, met daarop aanbevolen publicaties over vreemdetalendidactiek en taalverwervingsonderzoek. Daarnaast bevat deze site opdrachten bij het boek. Hopelijk kunnen talloze generaties (nieuwe) leraren moderne vreemde talen hun voordeel doen met *Didactiek van het vreemdetalenonderwijs*, bijvoorbeeld om meer autonoom met de leergang om te springen of om de leergang (deels) in te ruilen voor een zelfgeschreven lespakket. (CD)

In het signalement genoemde literatuur:

Van der Voort, P.J., & Mol, H. (1989). *Basisdidactiek voor het onderwijs in de moderne vreemde talen*. Groningen: Wolters-Noordhoff.